

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ν.3373/2005: ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ Ν.703/77 «ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ ΚΑΙ
ΟΛΙΓΟΠΩΛΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ».

Από 1^η Μαΐου 2004 ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα αναμορφωμένο πλέγμα κανόνων δικαίου ανταγωνισμού, με κύρια χαρακτηριστικά την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γ.Δ. Ανταγωνισμού) προς τις Εθνικές Επιτροπές Ανταγωνισμού των κρατών-μελών, την εισαγωγή διευρυμένων εξουσιών για την Γ.Δ. Ανταγωνισμού και την υιοθέτηση ενός δικτύου συνεννόησης, συνεργασίας και αλληλοβοήθειας με τις Εθνικές Αρχές. Συνεπεία της αλλαγής αυτής, τα κράτη-μέλη έχουν τροποποιήσει τις εθνικές τους νομοθεσίες προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμβατότητά τους με το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Σε αυτό το κλίμα μεταρρυθμίσεων (και με σχετική καθυστέρηση) εισήχθη προς συζήτηση στη Βουλή το νομοσχέδιο για την τροποποίηση του νόμου περί ελεύθερου ανταγωνισμού (Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση του ν.703/1977 «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού» ΦΕΚ 278 Α'). Όπως επισημάνθηκε και στην αιτιολογική έκθεση, η τροποποίηση του νόμου περί ελεύθερου ανταγωνισμού θεωρήθηκε επιβεβλημένη προκειμένου η ελληνική νομοθεσία ανταγωνισμού «αφενός να εναρμονιστεί με τις αρχές και τους κανόνες του νέου κοινοτικού (παράγωγου) δικαίου και αφετέρου να αξιοποιήσει καταλλήλως, στο πλαίσιο της ενότητας του σκοπού και των στόχων της κοινοτικής νομοθεσίας, τις εξουσιοδοτικές διατάξεις αυτού, αλλά και όσα περιθώρια παρέμβασης καταλείπονται στον εθνικό νομοθέτη, για τη θέσπιση ρυθμίσεων συμβατών πάντα με την κοινοτική νομοθεσία ανταγωνισμού» (σημείο Α.3 της αιτιολογικής έκθεσης). Παράλληλα, επιδιώχθηκε η αναβάθμιση της Επιτροπής Ανταγωνισμού «σε επίπεδο θεσμού, λειτουργικής ανεξαρτησίας, ελεγκτικών εξουσιών και κανονιστικών παρεμβάσεων» με μια σειρά ρυθμίσεων που αφορούν στην οργάνωση, στελέχωση και νομική υποστήριξη της Επιτροπής Ανταγωνισμού και στη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της. Ο νέος νόμος υπ' αριθμ 3373/2005 υπερψηφίσθηκε την 14^η Ιουλίου 2005 και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 2^η Αυγούστου 2005 (ΦΕΚ 188Α') οπότε και τέθηκε ισχύ.

Από τις τροποποιήσεις επί τις ουσίας που επέφερε ο νέος νόμος στο προισχύσαν νομικό πλαίσιο, επισημαίνουμε τις ακόλουθες:

Απαγόρευση Καταχρηστικής Εκμετάλλευσης Σχέσης Οικονομικής Εξάρτησης

Επαναφέρεται στο κείμενο του νόμου το άρθρο 2^α (το οποίο είχε καταργηθεί με τον Ν.2837/2000) που αφορά στην απαγόρευση καταχρηστικής εκμετάλλευσης σχέσης οικονομικής εξάρτησης. Προϋπόθεση για την εφαρμογή της είναι η ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, (και όχι δεσπόζουσας θέσης), σε σημείο που η μονομερής διακοπή της σχέσης αυτής να καθιστά αδύνατη την εξεύρεση από την εκμεταλλευομένη επιχείρηση ισοδύναμων εναλλακτικών λύσεων εμπορικών επιλογών και συναλλαγών. Στην πράξη, σχέση οικονομικής εξάρτησης συναντάται π.χ. σε περιπτώσεις όπου εταιρείες έχουν αναλάβει συμβατικές δεσμεύσεις για την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών για ορισμένο συνήθως χρονικό διάστημα και στις οποίες στηρίζονται για την επίτευξη των οικονομικών και εμπορικών τους στόχων για το διάστημα αυτό. Η αυθαίρετη και καταχρηστική μονομερής διακοπή τέτοιων συμβάσεων από τον «ισχυρό» αντισυμβαλλόμενο μπορεί να δημιουργήσει ανεπανόρθωτη βλάβη στην επιχείρηση η οποία έχει οργανωθεί και βασιστεί με γνώμονα τις συμβάσεις που έχει πετύχει. Τέτοιες ιδιάζουσες περιπτώσεις απαιτούν λεπτομερή νομική και οικονομική ανάλυση, με αποτέλεσμα η ορθή εφαρμογή της διάταξης αυτής να θεωρείται γενικότερα δυσχερής.¹ Παρόλ' αυτά, η εισαγωγή της προσθέτει μία ακόμα νομική βάση για τις μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις ενάντια σε τυχόν αυθαιρεσίες των «ισχυρών», όταν η απρόσκοπτη τήρηση συγκεκριμένων όρων και συνθηκών συναλλαγών αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για την διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Εντούτοις, τόσο από τις συνθήκες της αγοράς όσο και από τα πεπραγμένα της Επιτροπής Ανταγωνισμού μέχρι σήμερα –δεδομένου ότι η διάταξη αυτή προϋπήρχε για ένα διάστημα στο ελληνικό δίκαιο– δεν φαίνεται να προκύπτει η ανάγκη για επαναφορά της. Αντίθετα, ίσως διευρύνεται επικίνδυνα η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού σε περιπτώσεις πρακτικών επιχειρήσεων που υπό το υπάρχον νομικό πλαίσιο ανταγωνισμού (εθνικό και ευρωπαϊκό) θεωρούνται νόμιμες. Ο κίνδυνος αυτός είναι ορατός δεδομένου ότι μέχρι σήμερα η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν έχει καταφέρει να καταστείλει πρακτικές που περιορίζουν τον ελεύθερο

---

¹ Χαρακτηριστική της σύγχυσης που μπορεί να προκληθεί είναι η αναφορά στην αιτιολογική έκθεση ότι η στέρηση εναλλακτικής λύσης, οδηγεί τη μικρή και μεσαία επιχείρηση σε πλήρη αδυναμία προσφυγής σε ανταγωνιστή της ισχυρής επιχείρησης, που επιβάλλεται από σχετική δεσπόζουσα θέση. Η αναφορά όμως σε δεσπόζουσα θέση, παραπέμπει στην εφαρμογή του ισχύοντος άρθρου 2 του ν.703/1977, με την Επιτροπή Ανταγωνισμού να φέρει και το σχετικό βάρος απόδειξης.

ανταγωνισμό στην ελληνική αγορά με τα μέσα που διαθέτει, χωρίς όμως αυτό να οφείλεται σε έλλειψη επαρκών νομικών βάσεων για τη στοιχειοθέτηση παραβάσεων του ν.703/1977 και την υιοθέτηση σχετικών καταδικαστικών αποφάσεων.

Γνωστοποίηση Συγκεντρώσεων (συγχωνεύσεις, απορροφήσεις κ.λπ.) Επιχειρήσεων

Όπως και με την προηγούμενη διάταξη, και εδώ πρόκειται για μια ρύθμιση η οποία ίσχυε παλαιότερα και επαναφέρεται στο ισχύον δίκαιο. Εισάγεται το άρθρο 4^α το οποίο υποχρεώνει την γνωστοποίηση προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων (συγχωνεύσεων, απορροφήσεων, απόκτηση ελέγχου κ.λπ.) όταν α) η συγκέντρωση αφορά μερίδιο αγοράς προϊόντων ή υπηρεσιών τουλάχιστον 10% του συνολικού εργασιών που πραγματοποιείται στη σχετική αγορά –όπως αυτή ειδικότερα ορίζεται σε κάθε περίπτωση- ή β) ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση ανέρχεται στην εθνική αγορά τουλάχιστον σε δεκαπέντε εκατομμύρια (15.000.000) ευρώ. Η γνωστοποίηση πρέπει να γίνει εντός μηνός από την πραγματοποίησή της, η δε παράβαση της υποχρέωσης αυτής επιφέρει πρόστιμο ύψους τουλάχιστον τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ σε κάθε μία επιχείρηση που συμμετέχει στη συγκέντρωση ή που αποκτά τον έλεγχο.

Γίνεται σαφές στην αιτιολογική έκθεση ότι η εφαρμογή του άρθρου αυτού εξυπηρετεί αποκλειστικά και μόνο το σκοπό της επαρκούς χαρτογράφησης της αγοράς, χωρίς να συνεπάγεται δηλαδή τη λήψη απόφασης επί της γνωστοποίησης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.² Χρειάζεται ωστόσο προσοχή στην σύνταξη του σχετικού κειμένου από τις υπόχρεες επιχειρήσεις καθώς τα στοιχεία που υποβάλλονται μπορούν να εκτιμηθούν και να χρησιμοποιηθούν από την Επιτροπή Ανταγωνισμού στα πλαίσια διενέργειας ελέγχου των άρθρων 1 και 2 του Νόμου, ήτοι συμφωνιών ή πρακτικών περιοριστικών του ανταγωνισμού και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.

Προηγούμενη Γνωστοποίηση Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων

Στο προισχύσαν νομικό πλαίσιο, υπήρχε η υποχρέωση προηγούμενης γνωστοποίησης εντός 10 ημερών από τη σύναψη της συμφωνίας ή τη δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση συμμετοχής που

---

² Η τελευταία αυτή διαδικασία εφαρμόζεται μόνο για τις περιπτώσεις όπου απαιτείται η εκ των προτέρων («προηγούμενη») γνωστοποίηση του άρθρου 4β του νόμου

εξασφαλίζει τον έλεγχο εφόσον α) το μερίδιο αγοράς των προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η συγκέντρωση στη σχετική αγορά είναι τουλάχιστον 35% ή β) ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση ανέρχεται στην εθνική αγορά τουλάχιστον σε εκατόν πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ.

Με τη νέα ρύθμιση καταργείται το κριτήριο του 35% του μεριδίου αγοράς και παραμένει ως μόνο κριτήριο αυτό του κύκλου εργασιών, ως έχει. Κατ' αυτό τον τρόπο, η σχετική υποχρέωση προηγούμενης γνωστοποίησης γίνεται πλέον πιο σαφής και συγκεκριμένη, χωρίς να χωρεί αμφισβήτηση ή ερμηνείες. Επιπλέον, το κριτήριο του κύκλου εργασιών παραμένει σε αρκετά υψηλό επίπεδο για τα ελληνικά δεδομένα, που συνεπάγεται την απαλλαγή από τη σχετική υποχρέωση της πλειοψηφίας των συγκεντρώσεων μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων.³

Πρόγραμμα Επιείκειας

Η σημαντικότερη ίσως ρύθμιση που εισήχθη είναι αυτή του προγράμματος επιείκειας της διαδικασίας εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού. Ειδικότερα προστίθεται νέα παράγραφος 4 στο άρθρο 9 του ν.703/1977 σύμφωνα με την οποία «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού καθορίζει, με απόφασή της, τους όρους και τις προϋποθέσεις απαλλαγής ή μείωσης των προστίμων που επιβάλλονται σε βάρος επιχειρήσεων οι οποίες συμβάλλουν στη διερεύνηση παραβάσεων των διατάξεων του παρόντος νόμου».⁴ Καίτοι σύντομη, η εξουσιοδοτική αυτή διάταξη είναι σημαντικότερη αφού επιτρέπει την

---

³ Σε περίπτωση παράλειψης της υποχρέωσης γνωστοποίησης, επιβάλλεται πρόστιμο ύψους τουλάχιστον πέντε εκατομμυρίων δρχ. σε κάθε μία επιχείρηση υπόχρεη προς γνωστοποίηση της συγκέντρωσης, το οποίο πρόστιμο μπορεί να φτάσει μέχρι και το 7% του συνολικού κύκλου εργασιών. Το πρόστιμο αναπροσαρμόζεται στο σχέδιο νόμου σε δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ.

⁴ Η διατύπωση του δευτέρου εδαφίου της νέας παραγράφου σύμφωνα με την οποία «Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις, οι οποίες προβαίνουν σε καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης», δηλαδή σε παραβάσεις του άρθρου 2 του Νόμου, είναι άστοχη δεδομένου ότι α) εκ των πραγμάτων το πρόγραμμα επιείκειας αφορά μόνο παραβάσεις του άρθρου 1, ήτοι συμφωνίες περιοριστικές του ανταγωνισμού και εναρμονισμένες πρακτικές και β) φαίνεται να επιτρέπει την εφαρμογή προγράμματος επιείκειας σε παραβάσεις των λοιπών διατάξεων του νόμου όπως π.χ. αυτών περί συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, όπου ασφαλώς δεν συντρέχει καμία περίπτωση εφαρμογής του.

υιοθέτηση και στην Ελλάδα ενός leniency notice κατ' αναλογία με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των υπολοίπων Κρατών-Μελών. Με το πρόγραμμα αυτό θα δίνεται η δυνατότητα μείωσης ή και ολικής απαλλαγής από το πρόστιμο με το οποίο θα απειλείται μία επιχείρηση για σύναψη συμφωνίας περιοριστικής του ανταγωνισμού ή συμμετοχή σε εναρμονισμένη πρακτική κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν.703/1977, εφόσον συνδράμει ως «πληροφοριοδότης» (whistleblower) της Επιτροπής Ανταγωνισμού κατά την έρευνα της συγκεκριμένης υπόθεσης στην οποία εμπλέκεται. Θα δίνονται δηλαδή κίνητρα στους παραβάτες να ομολογήσουν την παράβαση και να βοηθήσουν την Επιτροπή να στοιχειοθετήσει και να στηρίξει τις κατηγορίες και να επιβάλει τις ποινές που προβλέπει ο νόμος κατά των συνεργών τους. Τέτοια προγράμματα εφαρμόζονται ευρέως παγκοσμίως, αποτελούν αναπόσπαστο και αναντικατάστατο κομμάτι του νομικού πλαισίου ανταγωνισμού κάθε ανεπτυγμένης οικονομίας και η αποτελεσματικότητά τους στην καταπολέμηση φαινομένων και πρακτικών διαστρέβλωσης του ανταγωνισμού (κυρίως των καρτέλ) είναι αδιαμφισβήτητη. Η εφαρμογή του λοιπόν και στην Ελλάδα, το οποίο λογικά θα ακολουθεί πιστά το Ευρωπαϊκό μοντέλο,⁵ είναι επιβεβλημένη.

Χρήστος Η. Γκολφινόπουλος, Δικηγόρος LL.M.

---

⁵ Βλ. «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ) (2002/C 45/03)